

to Professorers gensidige Had¹, saaledes gætter man sig nemt til de to Forstanderes Rivninger gennem Schlegels bittre Klager i hans »Betragtninger over Journaler og lærde Tidender, tilegnede retskafne Recensenter, opsatte i Anledning af nogle Recensioner i den kritiske Tilskuer« (hvilke tildels vare af Kall — men uden Forfatternavn — over historiske og filologiske Arbejder af S.), trykt 1779²), samt i et Brev fra Kall til en »højstæret Ven« (Prof. Riisbrigh?) af 20. Apr. 1780. Dengang det blev skrevet, havde Schlegel overdraget sin Post som Forstander for Aktie-Afdelingen til den unævnte Brevmodtager, og hans uforsonlige Modstander anklager, i stærke Udtryk og under Anførelse af mange Detailler, den afgaaede Forstander for ikke at have afgjort sit Mellemværende med Portions-Indehaverne; skete det ikke, agtede han »offentlig at tilkendegive sine Gravamina og da vel ogsaa erklære sig om adskillige Poster i Hr. Justitsraadens Betragtninger over Journaler, hvilke sidste han ellers vilde lade blive ubesvarede, da dette Skrift for Resten havde fundet et almindeligt Mishag.« Samtidig foreslog Kall at overgive Ledelsen af Selskabet til Boghandler S. Gyldendal; en Generalforsamling vedtog 15. Okt. 1781 ligefrem at ophæve »det typografiske Selskab«, og saaledes var dets Niars Saga ude.

ET PAR BOGPRISER FRA DANSKE AUKTIONER I GAMLE DAGE

DE gamle Dage, som her komme paa Tale, ere Firserne i det 18de Aarhundrede. Ved at efterse det kgl. Biblioteks Tilvækstfortegnelse for de Aar har jeg truffet flere mærkelige Vidnesbyrd om, hvor forholdsvis let det i ældre Tid var her hjemme at samle paa Bøger, der nu til Dags anses for store Kostbarheder, især Palæotyper. Naar man undtager enkelte Samlere, først og fremmest Otto Thott, har Sansen for disse Rariteter aabenbart ikke været særlig stor hos danske Bogsamlere i Slutningen af 18de Aarhundrede; ellers kunde det kgl. Bibliotek ikke være kommet saa nemt til saadanne Herligheder som f. Eks. Johannes Philippus Bergomensis' »De claris mulieribus«, Ferrara 1497 (174 Blade, Folio), berømt for sine mange smukke Træsnit, hvilken Bog købtes for 5 Rigsdaler 8 Skilling paa Auktionen efter Etatsraad C. F. Temler. Til Sammenligning kan anføres, at ved Auktionen efter Maffeo Pinelli i London 1789 betaltes der næsten 4 Pund Sterling for den. Temler

¹) F. Eks. i et langt tysk Brev fra Schlegel til Grev J. G. Moltke, dat. 19. Marts 1779, som opbevares i det st. kgl. Bibliotek, og et dansk Brev sammesteds af 20. Marts. Her er en Prøve paa sidstnævnte. »Mandens Had og Avind imod mig, som til min Skade i to Aar hemmelig har været lige saa stærk som den nu viser sig offentlig, gaar indtil Fureur. Derpaa har jeg, al Forsigtighed uagtet, igen haft en tydelig Prøve igaar, og ingen Sagtmodighed kan hjælpe.«

²) Det typografiske Selskab og Schlegels Forhold til det omhandles paa 30 Kvartsider (S. 90—120).

havde ogsaa en af de ældste Udgaver af Johannes de Janua's »Catholicon« (den Gang satte man den til omtr. 1468), — den gik i 5 Rdr. 2 Mark. Et Eksemplar af den hellige Benedikts Ordensregler, Venedig 1500, i Kwart, med et Par meget smukke Træsnit, erhvervede Biblioteket paa samme Auktion for 2 Rd. 1 Mk. 2 Sk., og en af de bekendte prægtige, franske Bønnenbøger, trykt i Paris 1498 paa Pergament, fik det for 4 Rd. — og én Skilling. Adskillig mere maatte det betale for Grammatikeren Priscians »Opera«, Venedig 1472, i Folio, nemlig 24 Rd., men Prisen paa dette Værk var rigtignok ogsaa 2 Pund 5 Shilling paa den før omtalte Pinelli'ske Auktion, og paa den efter den engelske Biskop Heber i Tyverne af dette Aarhundrede naaede det en Pris af 7 Pund 12 Shilling.

Endnu lavere Priser for Palæotyper end de fra den Templerske Auktion betaltes dog paa den (eller rettere dem) efter Pastor Jos. Lorck 1785—87. Denne Mand havde i 1784 solgt sin meget værdifulde Bibelsamling, af over 5000 Numre, til Hertug Karl Eugen af Würtemberg for 8000 Rd. og en Pension til hans Enke. Men til Gengæld fik hans Arvinger ikke synderligt Udbytte af de tre Auktioner efter ham, hvor de mange andre gode Bøger, han havde efterladt, kom under Hammeren. Især ved den tredie betaltes der formelig skandaløst lave Priser. Det kgl. Bibliotek købte en Mængde (4—500) og det i det hele ingenlunde værdiløse Bøger paa denne; alligevel beløb hele Købesummen sig kun til 79 Rd. 3 Mk. 11 Sk. Blandt Palæotyperne i Folio var »Boek des gulden Thrones« (uden Aarstal) til 5 Mk.; Cyprians »Epistolæ«, ligeledes uden Aarstal — men ikke fra 1461, som det hed sig, — til 1 Rd. 4 Mk. 1 Sk.; Hieronymus' »Vitæ patrum«, Nürnberg 1478, 1 Rd.; Bartholomæus Anglicus, »De proprietate rerum«, Lübeck 1482, 2 Mk. 1 Sk.; Joh. Phil. Bergomensis, »Supplementum chronicarum«, Venedig 1486 (en af de ældste Udgaver af Skriftet, med interessante Træsnit), 1 Mk. 9 Sk.; samme Bog, Venedig 1490, 1 Mk. 4 Sk. I Kwart: Johannes de Voragine, »Legenda sanctorum«, Venedig 1483, 2 Mk.; Augustinus' Forklaring over Bjærgprædikenen, Paris 1494, 2 Mk. 4 Sk. (dermed fulgte endda »Breviarium Havelbergense«, Nürnberg 1492); endelig den mærkelige Satire »Brunellus in speculo stultorum«, Köln 1499, med Træsnit, for — 8 Skilling (et ukomplet Eksemplar solgtes for 15 Francs 1783 efter Hertugen af La Vallière, den navnkundige Bogsamler).

Men ogsaa ældre danske Tryksager kunde man paa de Tider faa for særdeles godt Køb. Efter Pastor Albeck i Munkebjergby 1783 solgtes f. Eks. en Del af de for Personalhistorien saa vigtige Ligprædikener fra 17de Aarhundrede for 2 Mk., 1 Mk., ja 12 og 8 Sk. Stykket; seks af dem betaltes med 4 Mk. 6 Sk. Omtrent samme Priser for denne Art Skrifter, gennemgaaende dog lidt højere, findes betalte paa Auktionen efter Underbibliotekar Chr. Brandt 1784. Her købte Biblioteket bl. a. Peder Palladius' Catechismus 1559 og Niels Hemmingsens 1560 sammen med en armenisk fra det 17de Aarhundrede for 1 Mk. Hvad en Bogsamler nu til Dags nok kunde ønske at erhverve for en saa ringe Pris, er de 22 Statskalendere, den ældste fra

1736, den yngste fra 1771, som vort Bibliotek fik for i det Hele 3 Mark. Efter Biskop Harboe kom vort Bibliotek 1785 i Besiddelse af Strasburger-udgaven 1586 (Folio) af Niels Hemmingsens Kommentar til Apostelbrevene, for kun 4 Mark. Ved den 3die Lorck'ske Auktion bleve en Mængde Ligprædikener over Holstenere, navnlig Adelige, solgte for lige saa fabelagtig smaa Priser som Palæotyperne. Ogsaa ved Auktion efter Justitsraad Munck 1787 betaltes danske Ligprædikener fra 17de Aarhundrede umaadelig ringe: med 6, ja 4 Sk. Efter Munck købtes ligeledes nogle Holbergudgaver billig, nemlig »Peder Paars« 1720 for 1 Rd. 1 Mk. 1 Sk.; samme Bog uden Sted og Aar for 1 Mk. 8 Sk., Heltehistorierne 1739 for 1 Rd. 4 Sk., »Niels Klim« 1755 for 4 Mk.

Til Slut nogle Priser for Haandskrifter. Efter Konferentsraad Sevel 1781: Valdemars og Eriks sjællandske Lov, Pergament, i Kvart, 45 Rd. 3 Mk. 1 Sk.; Adam af Bremen, ligeledes Pergament og i Kvart, 13de Aarh., 45 Rd. 1 Sk.; den Lybske Ret 1491, ogsaa Pergament, Kvart, 1 Rd. 1 Sk. (denne ene Skilling har øjensynlig ofte afgjort Købet). Efter Temler: en latinsk Bønebog paa Pergament, 14de Aarh., Duodez, 1 Rd. 5 Mk. 9 Sk. Paa en hos Boghandler Hegelund holdt Auktion: et Pergamentshaandskrift af den islandske Jonsbog, fra 13de Aarhundredes Slutning, 13 Rd. 5 Mk. Men Priserne fra de Lorckske Auktioner ere atter her de ringeste: et stort Missale paa Pergament, 7 Rd. 5 Mk. 1 Sk., og en dansk Bønebog i Oktav, ogsaa skreven paa Pergament — 10 Skilling.
